

Det svenska finanspolitiska rådets rapport 2012

Danmarks Nationalbank, København
4 september 2012

Lars Jonung
Finanspolitiska Rådet
Knut Wicksells centrum för finansvetenskap, Ekonomihögskolan,
Lunds universitet

Innovationer inom stabiliseringspolitiken: Penningpolitiken

- Inflation targeting (självständiga centralbanker med explicita inflationsmål/prisstabilisering) – ”opolitisk” expertstyrning.
- Omkring ett 30-tal centralbanker bygger idag sin strategi på inflation targeting.
- ”Transparency, accountability and communication”.

Innovationer inom stabiliseringspolitiken: Finanspolitiken

- Finanspolitiska råd – självständiga, ”opolitiska” expertstyrda råd med målet att övervaka finanspolitiken.
- Cirka 15 länder har etablerat någon form av finanspolitiskt råd.
- EU, IMF och OECD kräver/rekommenderar finanspolitiska råd.
- Finanspolitiken kommer **inte** att bli expertstyrd som penningpolitiken eftersom finanspolitik i stor utsträckning är fördelningspolitik.

Finanspolitiska rådet i Sverige

- Inrättades 1 augusti 2007.
- Uppdraget är att utvärdera regeringens finanspolitik och övrig ekonomisk politik.
- Huvudprodukten är den årliga rapporten "Svensk finanspolitik" som överlämnas i maj.
- Rapporten ska kunna användas som ett underlag bl.a. för riksdagens granskning av regeringens politik.
- Rådet beställer ett antal underlagsrapporter per år.
- Rådet arrangerar en-två konferenser per år.

Uppdraget för rådet

- Granska hur finanspolitiken förhåller sig till sina mål om långsiktigt hållbara offentliga finanser, överskotts målet och utgiftstaket.
- Bedöma hur finanspolitikens inriktning förhåller sig till konjunkturläget.
- Granska om utvecklingen är i linje med långsiktigt uthållig tillväxt och långsiktigt hållbar hög sysselsättning.

Uppdraget för rådet (fortsättning)

- Granska **tydligheten** i regeringens ekonomiska propositioner, särskilt med avseende på angivna grunder för den ekonomiska politiken samt skälen för förslag till åtgärder.
- Analysera effekterna av finanspolitiken på välfärdens fördelning.
- Verka för en ökad offentlig diskussion i samhället om den ekonomiska politiken.

Finanspolitiska rådet

Ledamöter fr o m juli 2012

Lars Jonung (ordf.), professor, Lund, tidigare forskningsrådgivare, EU-kommissionen

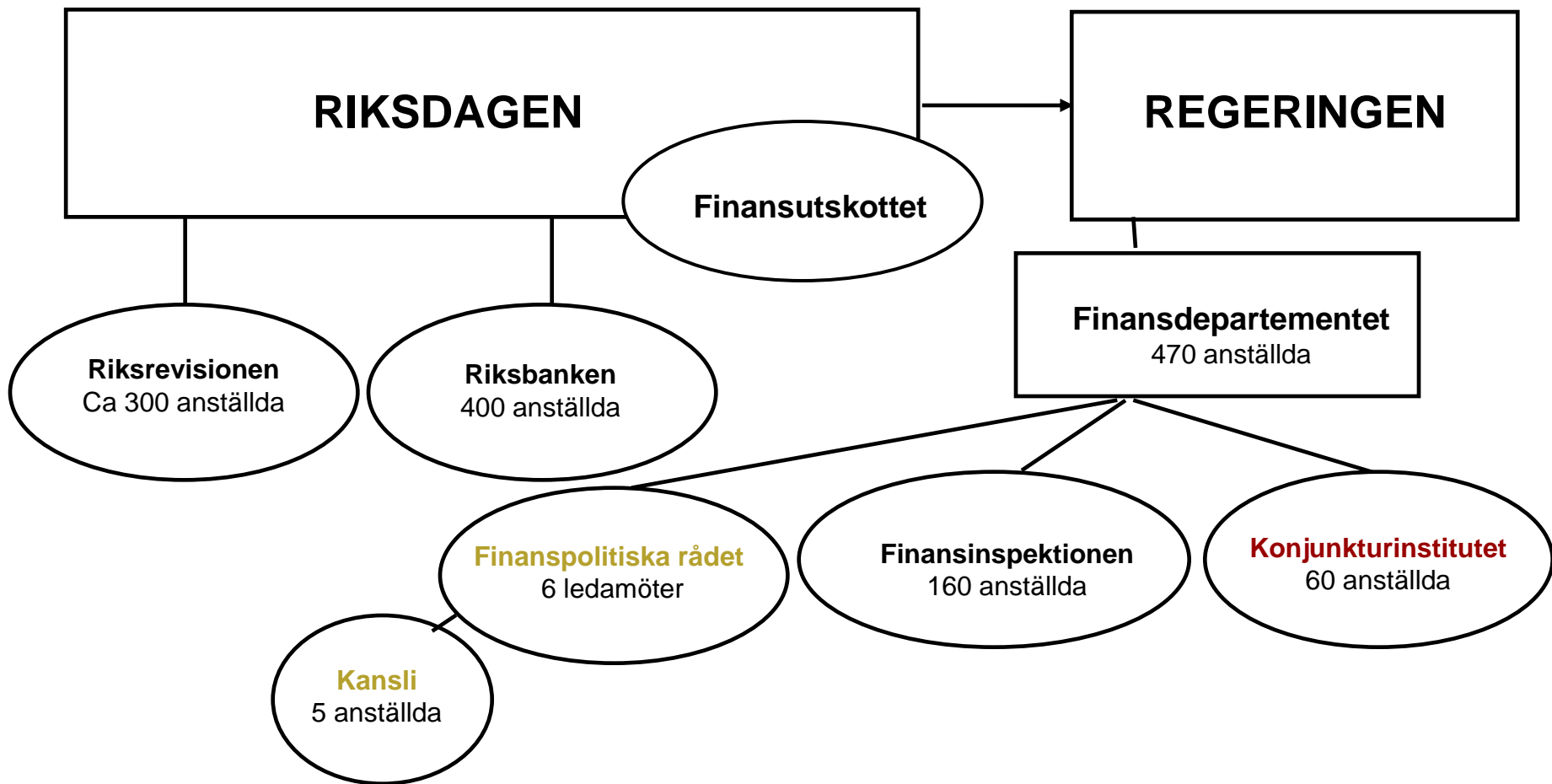
John Hassler (vice ordf.), professor, Stockholm

Anders Björklund, professor, Stockholm

Steinar Holden, professor, Oslo (tidigare Torben Andersen, Århus)

Eva Lindström, tidigare riksrevisor och budgetchef, Finansdepartementet

Irma Rosenberg, tidigare vice riksbankschef och prognoschef vid Konjunkturinstitutet

Anslag och lokalisering

- Omkring 8,9 miljoner kronor i anslag 2012.
- Fysisk lokalisering till Konjunkturinstitutet (KI) i Stockholm.
- Ett litet råd vid en internationell jämförelse.

Finanspolitiska rådets rapport 2012

Överlämnades till finansministern den 14 maj

Presenterades för media den 14 maj

Möte på finansdepartementet den 15 maj

Presentation och utfrågning inför Finansutskottet i
Riksdagen den 24 maj

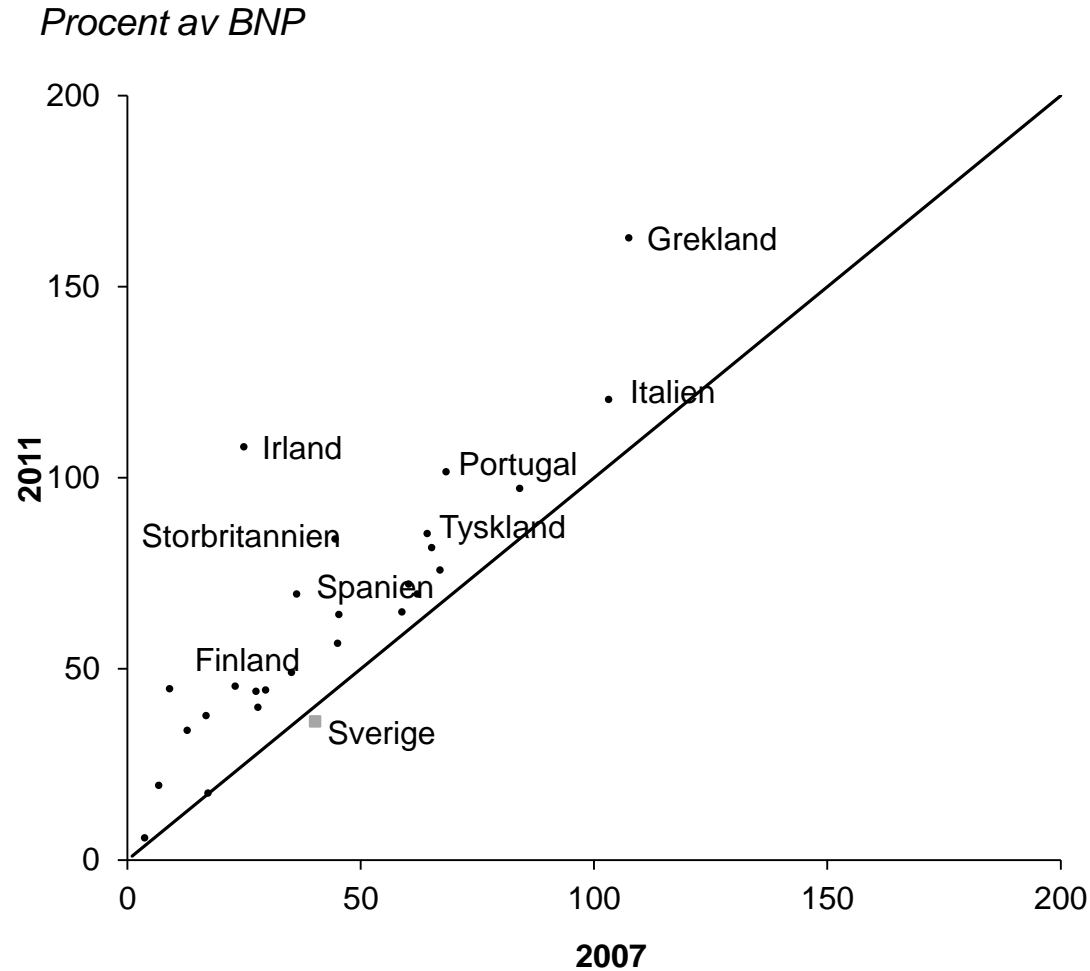
Rapportens innehåll 2012

- Bedömning av finanspolitiken (kapitel 1)
- Finanspolitiska medel och analysmetoder (kapitel 2)
- Den långsiktiga skuldkvoten (kapitel 3)
- Generationsräkenskaper (kapitel 4)
- Arbetsmarknaden (kapitel 5)
- Sänkt restaurangmoms (kapitel 6)

Det ekonomiska läget

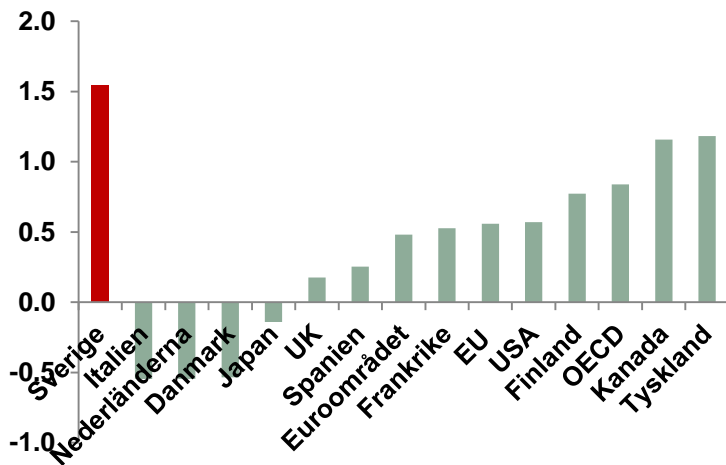
- Svensk ekonomi har klarat sig väl under den internationella kris som började 2008.
- Finanspolitiken framstår generellt som framgångsrik och i huvudsak väl avvägd.
- Denna slutsats får stöd vid en jämförelse med andra länders ekonomisk-politiska erfarenheter och utveckling sedan krisens början.

Bruttoskuld inom EU 2007 och 2011

BNP-tillväxt

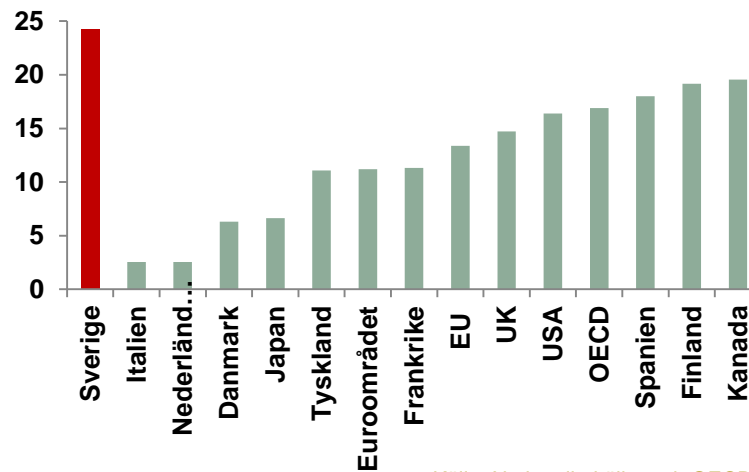
Medelvärde 2007-2011. Procent

Källa: Nationella källor och OECD

Akkumulerad BNP-tillväxt

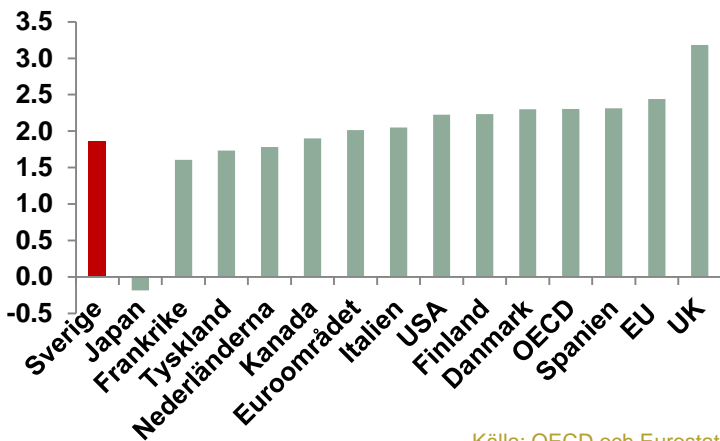
Sammanlagt 2002-2011. Procent

Källa: Nationella källor och OECD

Inflation

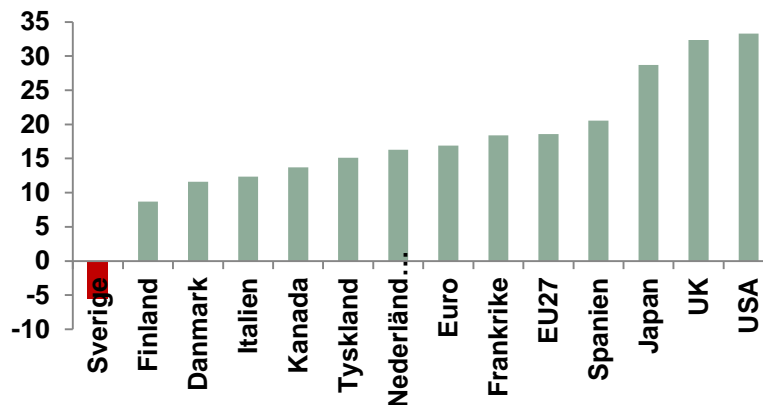
Medelvärde 2007-2011. Procent

Källa: OECD och Eurostat

Offentlig bruttoskuld

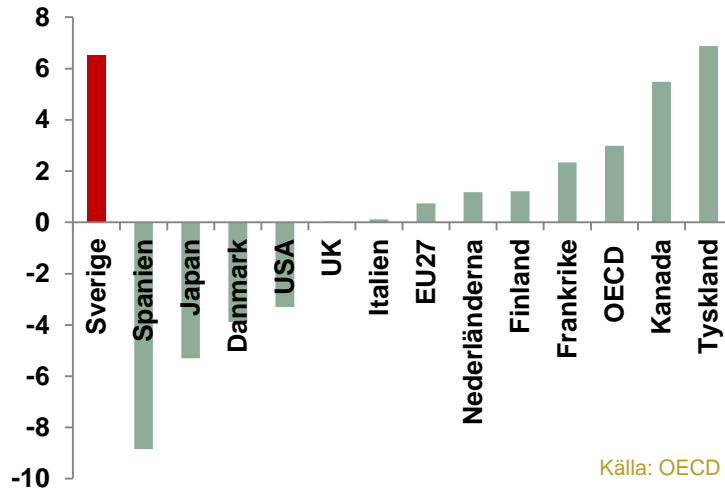
Förändring 2006-2010. Procent av BNP

Källa: Eurostat och IMF

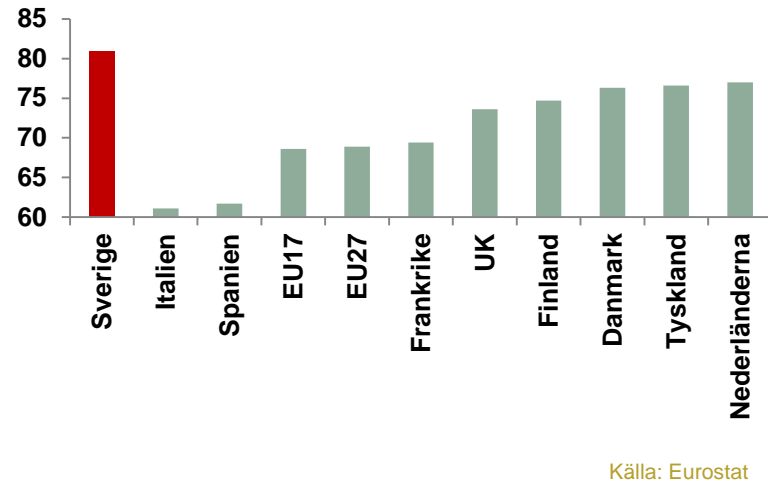
Sysselsättningstillväxt

Förändring Q3 2006-Q3 2011 (15-64 år). Procent

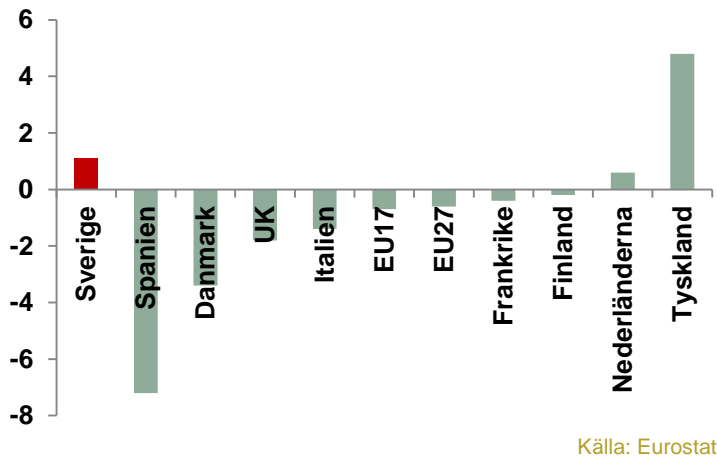
Sysselsättningsgrad

Q3 2011 (20-64 år). Procent

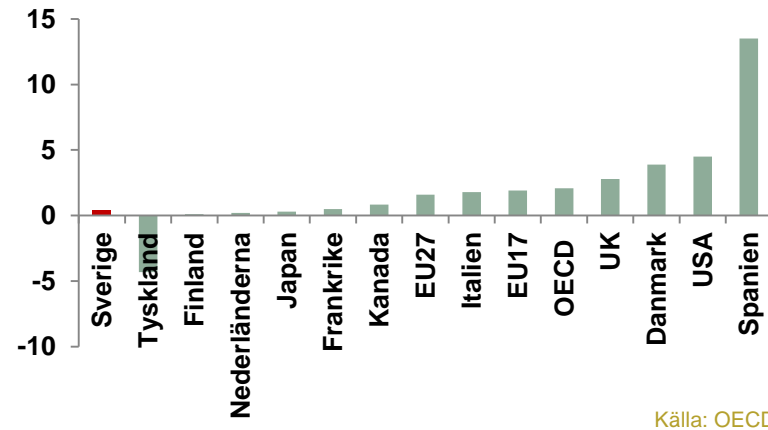
Förändring, sysselsättningsgrad

Förändring Q3 2006-Q3 2011. Procentenheter

Arbetslöshet

Förändring Q3 2006-Q3 2011 (15-74 år). Procentenheter

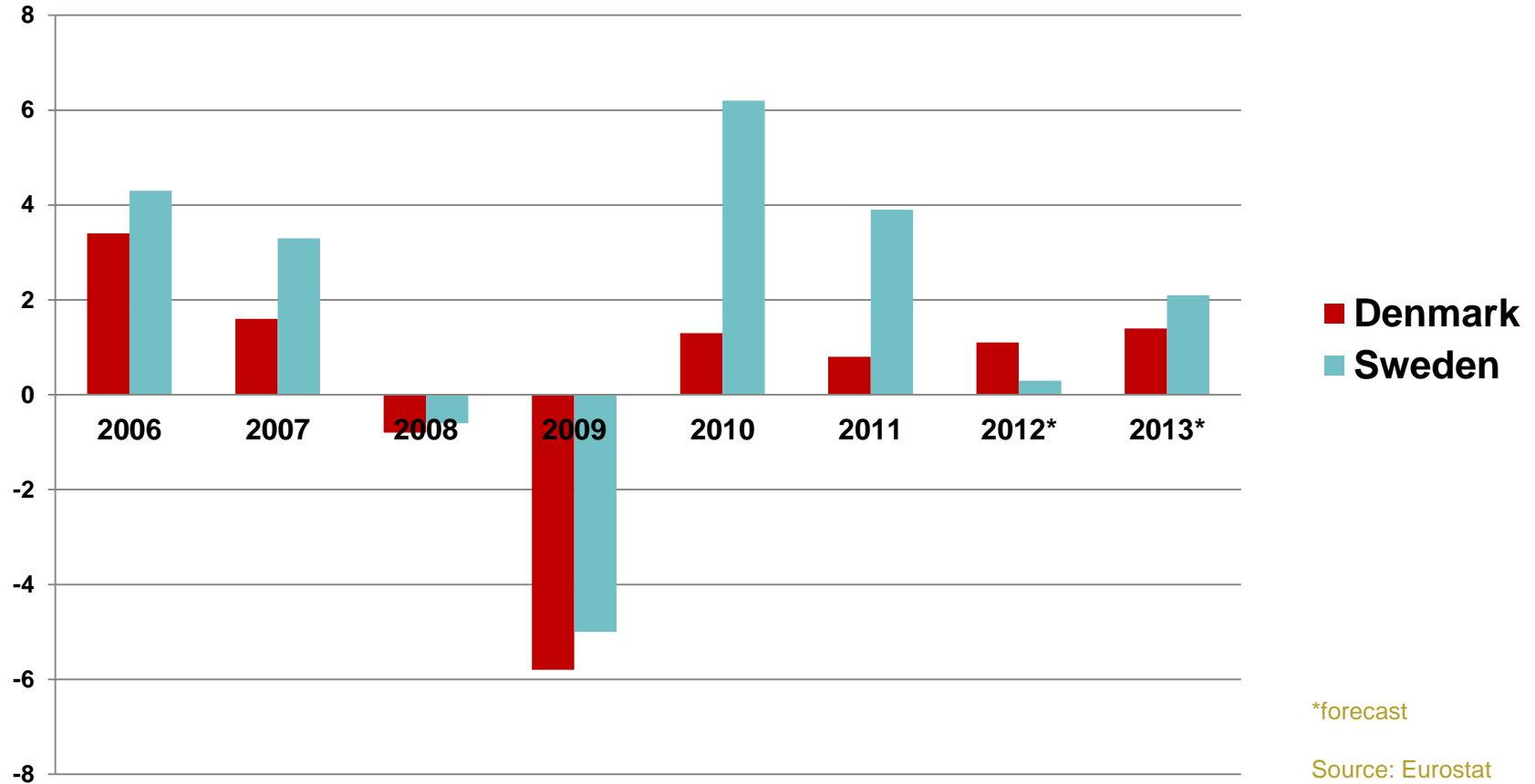

FINANSPOLITISKA RÅDET

SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Real GDP Growth Rate

Percentage change on previous year

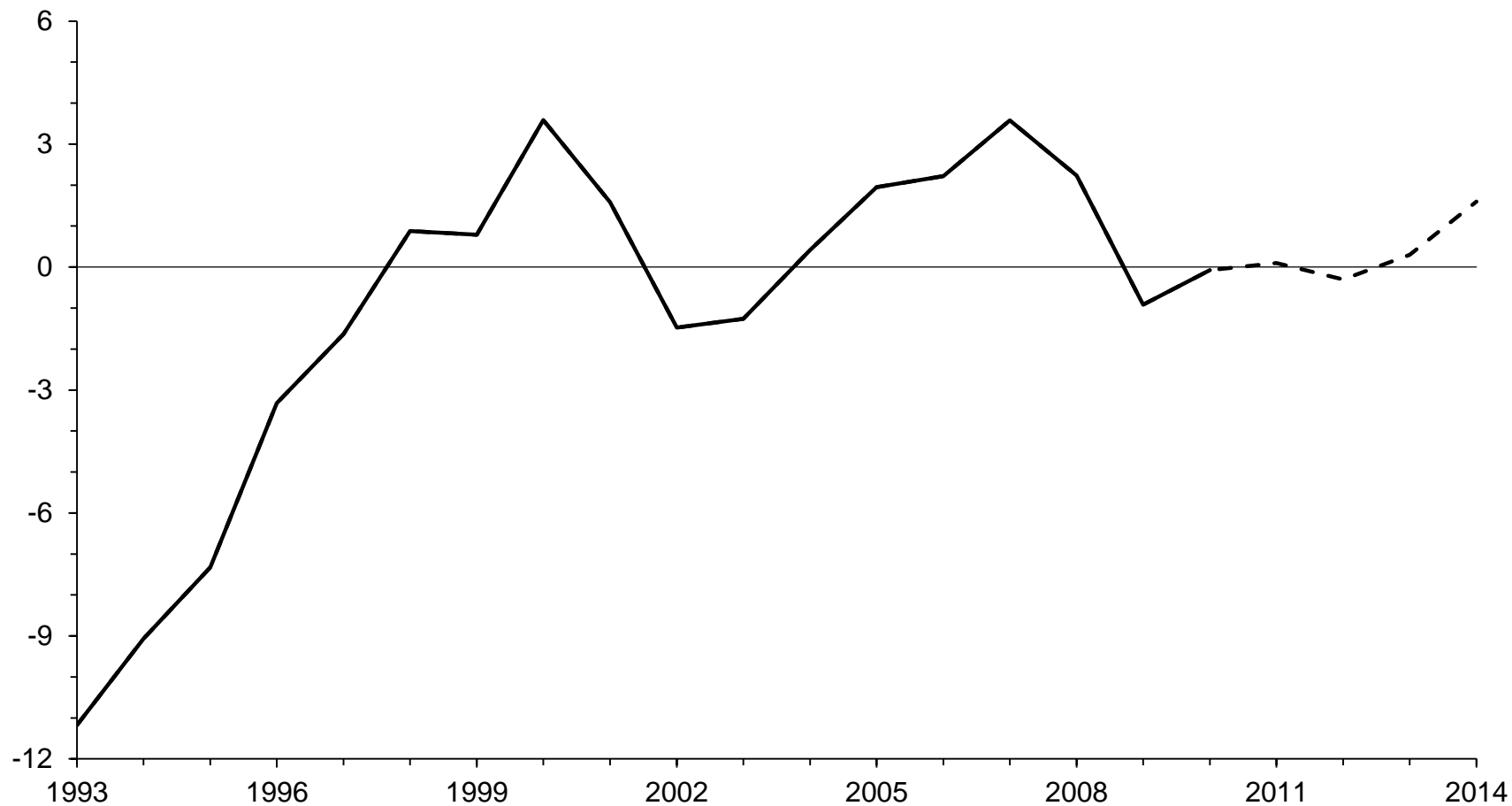

Det finanspolitiska ramverket

- Finanspolitiken under 2011 och 2012 har följt ramverket.
- Risken för att utgifterna ska överskrida utgiftstaken under de närmaste åren är begränsad.
- Vi bedömer att finanspolitiken är förenlig med långsiktigt hållbara offentliga finanser.

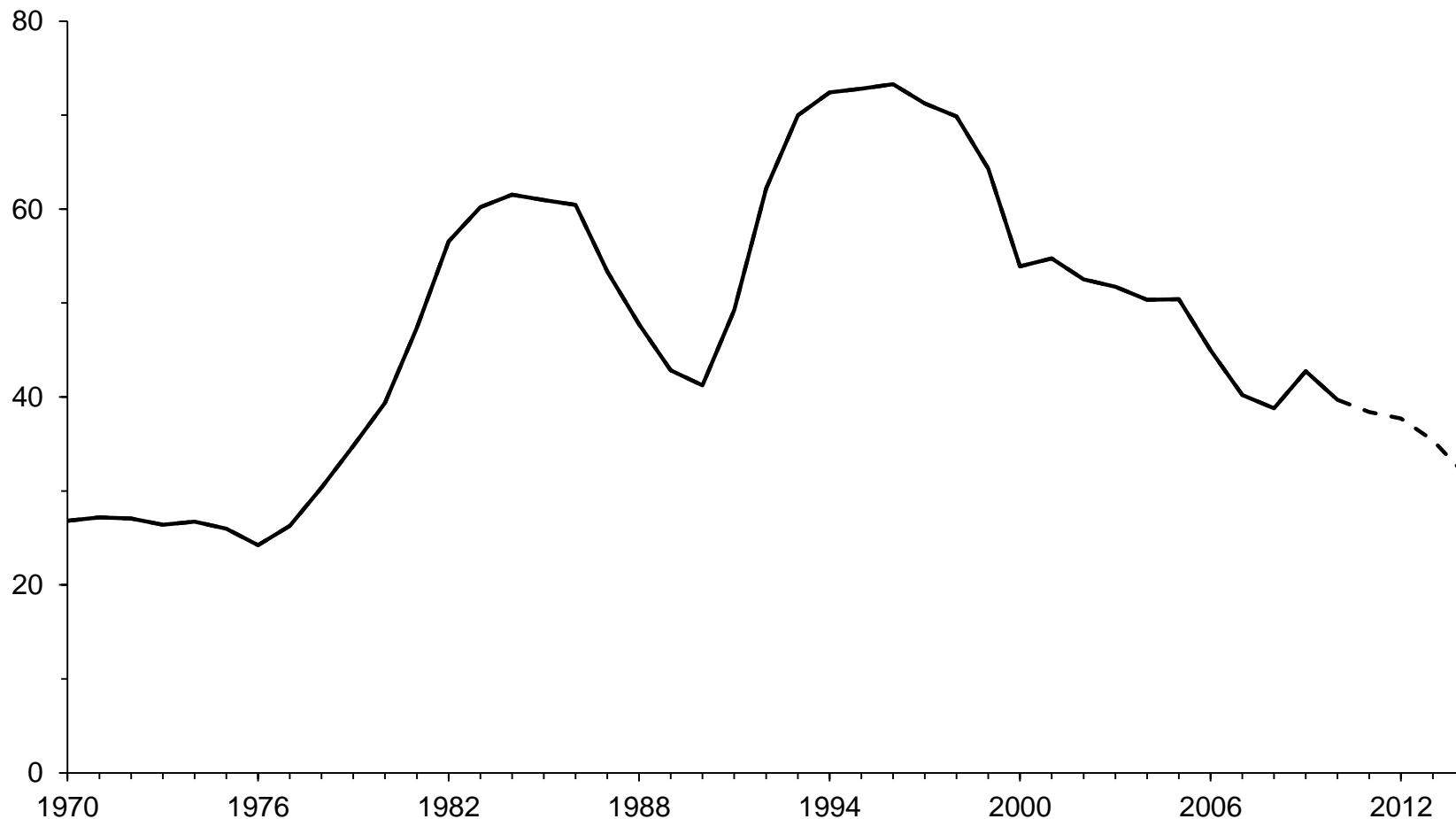
Den offentliga sektorns finansiella sparande

Procent av BNP

Den offentliga bruttoskulden

Procent av BNP

Är då allt bra?

Svaret är NEJ:

Rådet har kritiska synpunkter på den ekonomiska politiken på minst 19 punkter.

Se vår sammanfattning:

<http://www.finanspolitiskaradet.se/download/18.6f0598d1373db0746a101/Svensk+finanspolitik+2012.pdf>

Transparens i finanspolitiken

- En tydligare redovisning av sambanden mellan utgiftstak, överskottsmål och skatteuttag vore ett viktigt bidrag till förbättrad transparens.
- Regeringen bör bättre förklara hur reformutrymmet uppstår och hur utrymmet är tänkt att fördelas mellan skatter och utgifter på några års sikt.
- Besluten om utgiftstak har stor betydelse både för utgifternas nivå och för skattenivån.

Inga stabiliseringspolitiska motiv

- Regeringen aviserade skattesänkningar våren 2011 som inte föreslogs i Budgetpropositionen för 2012 (i september 2011).
- Denna förändring saknade stabiliseringspolitiska motiv. Det försämrade konjunkturläget under 2011 talade snarare för en mer expansiv finanspolitik.

Säkerhetsmarginaler

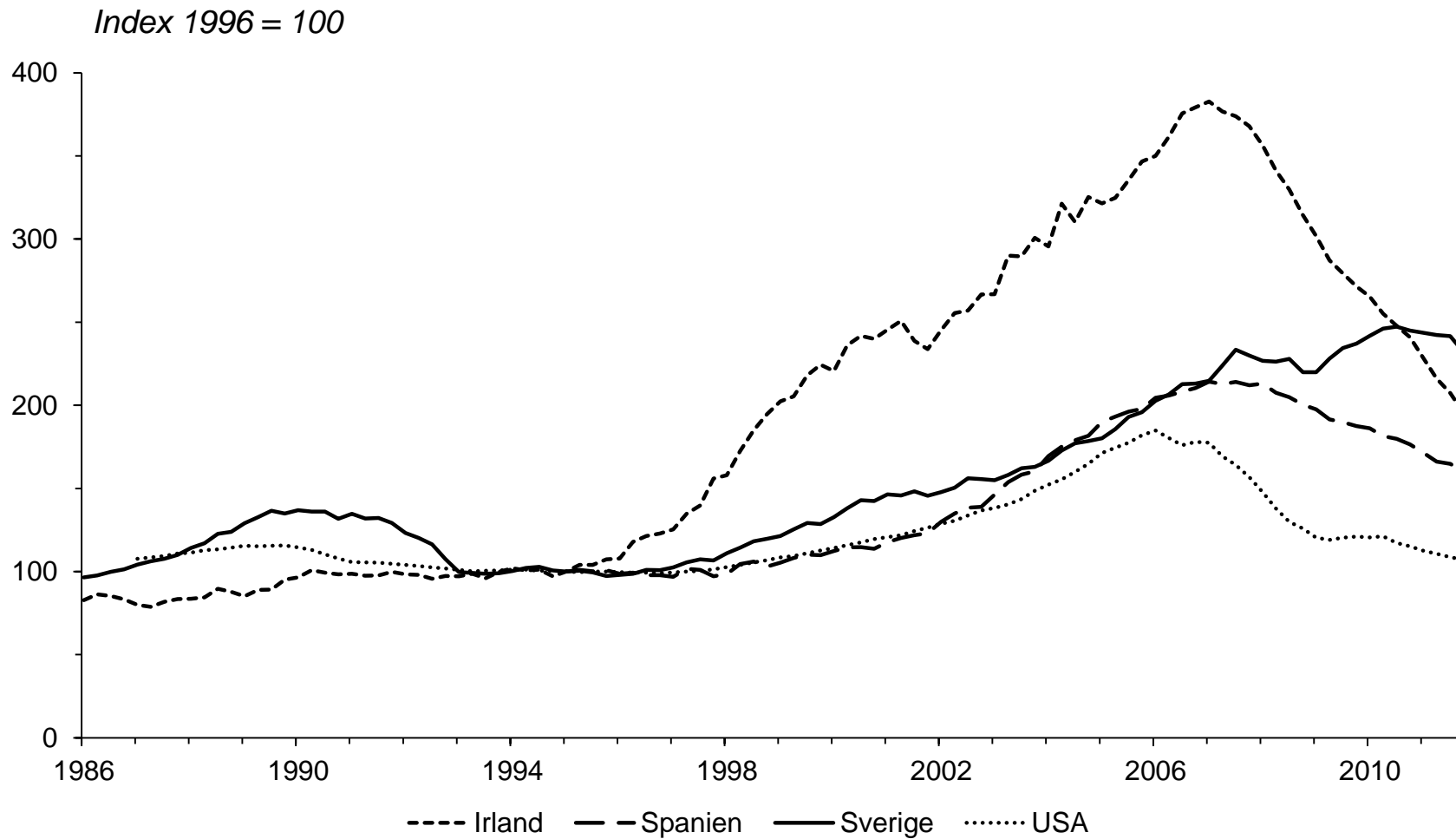
Regeringen anser att den makroekonomiska osäkerheten motiverar extra säkerhetsmarginaler – förutom den marginal som redan finns i det finanspolitiska ramverket.

Oklart om säkerhetsmarginaler

En regelmässig användning av extra säkerhetsmarginaler riskerar att:

- a) skapa ett ofördelaktigt procykliskt inslag i finanspolitiken och
- b) leda till ett genomsnittligt sparande som är större än överskottsmålet.

Reala fastighetspriser

Makrofinansiella risker

- Snabbt växande kreditgivning, stor skuldsättning och stigande fastighetspriser innebär makrofinansiella risker som inte får underskattas i den svenska ekonomin.
- Regeringen bör ta ställning till hur den makrofinansiella regleringen och tillsynen bör förstärkas för att reducera risken för framtida finansiella kriser.

Kommissionens varningsindikatorer

Externa obalanser och konkurrens	Gränsvärde	Sverige
3-årigt genomsnitt av bytesbalansen, andel av BNP	-4/+6	7,5
Netto-ställning mot utlandet, andel av BNP	-35	-6,7
3-årig förändring av real effektiv växelkurs	±5 & ±11	-2,5
5-årig förändring i exportmarknadsandel	-6	-11,1
3-årig förändring i nominell enhetsarbetskraftskostnad	+9 & +12	6,0
Interna obalanser		
Årlig förändring i reala huspriser	+6	6,3
Privata sektorns kreditflöde, andel av BNP	15	2,6
Privata sektorns skuld, andel av BNP	160	237
Öffentliga sektorns skuld, andel av BNP	60	40
3-årigt genomsnitt av arbetslösheten	10	7,6

Finanspakten

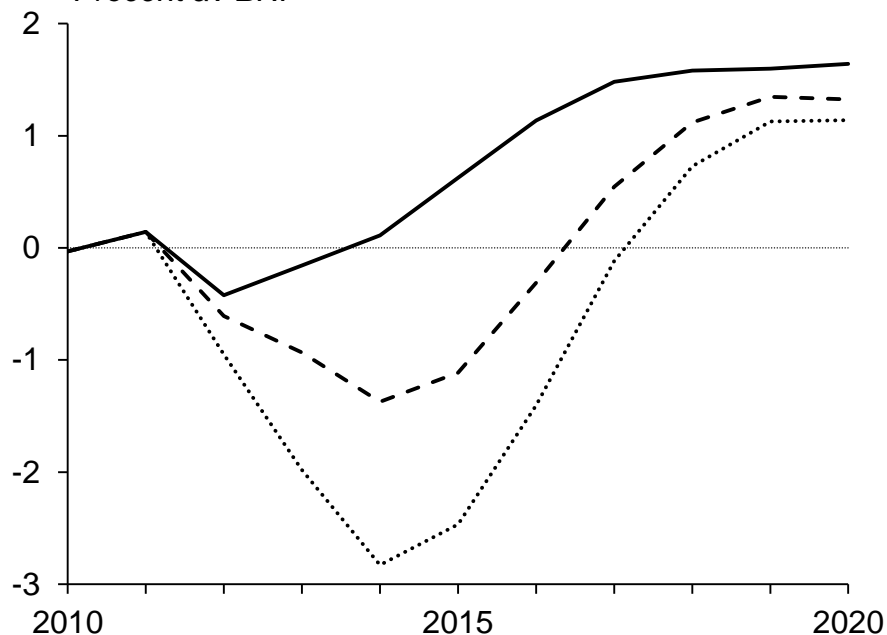
- Rådet ser positivt på att Sverige har anslutit sig till EU:s finanspakt.
- Det finns ingen anledning att förändra det svenska ramverket i riktning mot finanspaktens regler.

Alternativa scenarier

- En djup ekonomisk kris av samma omfattning som 1990-talskrisen.

Offentliga sektorns finansiella sparande

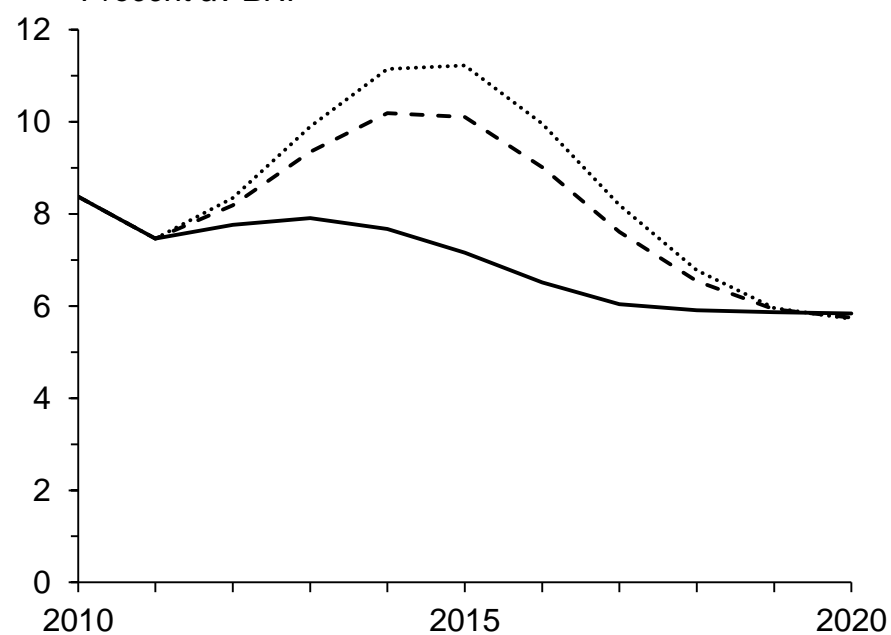
Procent av BNP

— Prognos, dec. 2011
- - - Sänkt exportefterfrågan
..... Sänkt inhemsk efterfrågan

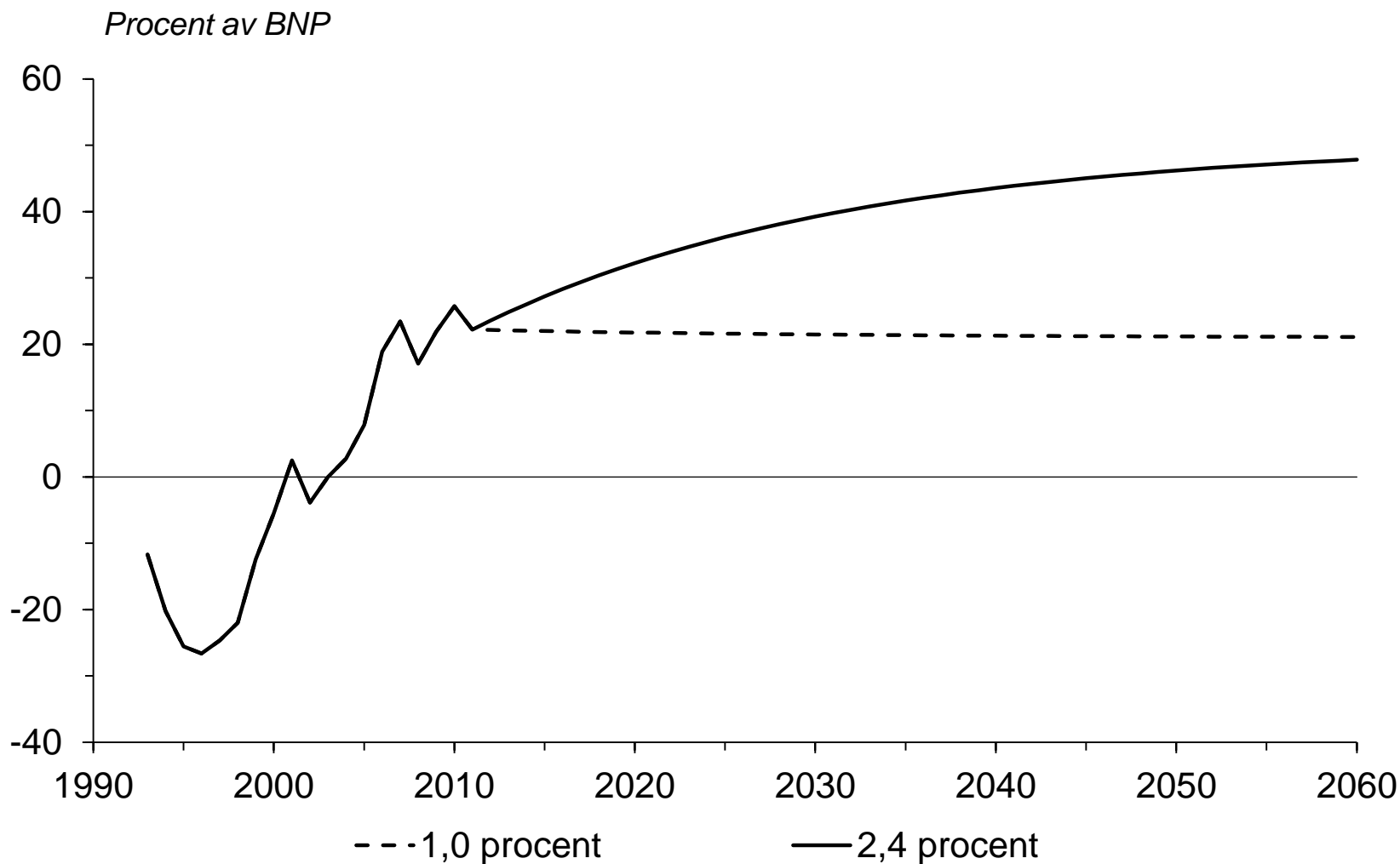
Arbetslöshet

Procent av BNP

— Prognos, dec. 2011
- - - Sänkt exportefterfrågan
..... Sänkt inhemsk efterfrågan

Den offentliga sektorns finansiella nettoförmögenhet

Den långsiktiga skuldkvoten

- Överskotts målet innebär att den offentliga nettoförmögenheten stabiliseras som andel av BNP.
- Värdeförändringar utanför det finanspolitiska ramverket påverkar nivån där nettoförmögenheten stabiliseras.
- Regeringen bör klargöra vad som är en lämplig storlek för nettoförmögenheten.
- Ytterligare förmögenhetsuppbyggnad utöver dagens 20 procent av BNP är svår att motivera med behov av säkerhetsmarginaler.

Förvaltningen av de finansiella tillgångarna

- Den offentliga finansiella portföljen innehåller både stora skulder och stora tillgångar.
- Regeringen bör klargöra vad som är en lämplig bruttoskuld samt vilka principer som ska gälla för avvägningen mellan risk och förväntad avkastning.
- Sverige ett oljeland – utan olja.

Offentliga investeringar

- Årets vårproposition innehåller en särskild redovisning av de offentliga investeringarna. Detta är ett förtjänstfullt steg mot en bättre analys.
- Vi delar regeringens uppfattning att ett siffersatt mål för de offentliga investeringarna inte bör införas.
- Det krävs ytterligare analyser för att bedöma om de offentliga investeringarna har en samhällsekonomiskt fördelaktig omfattning och inriktning.

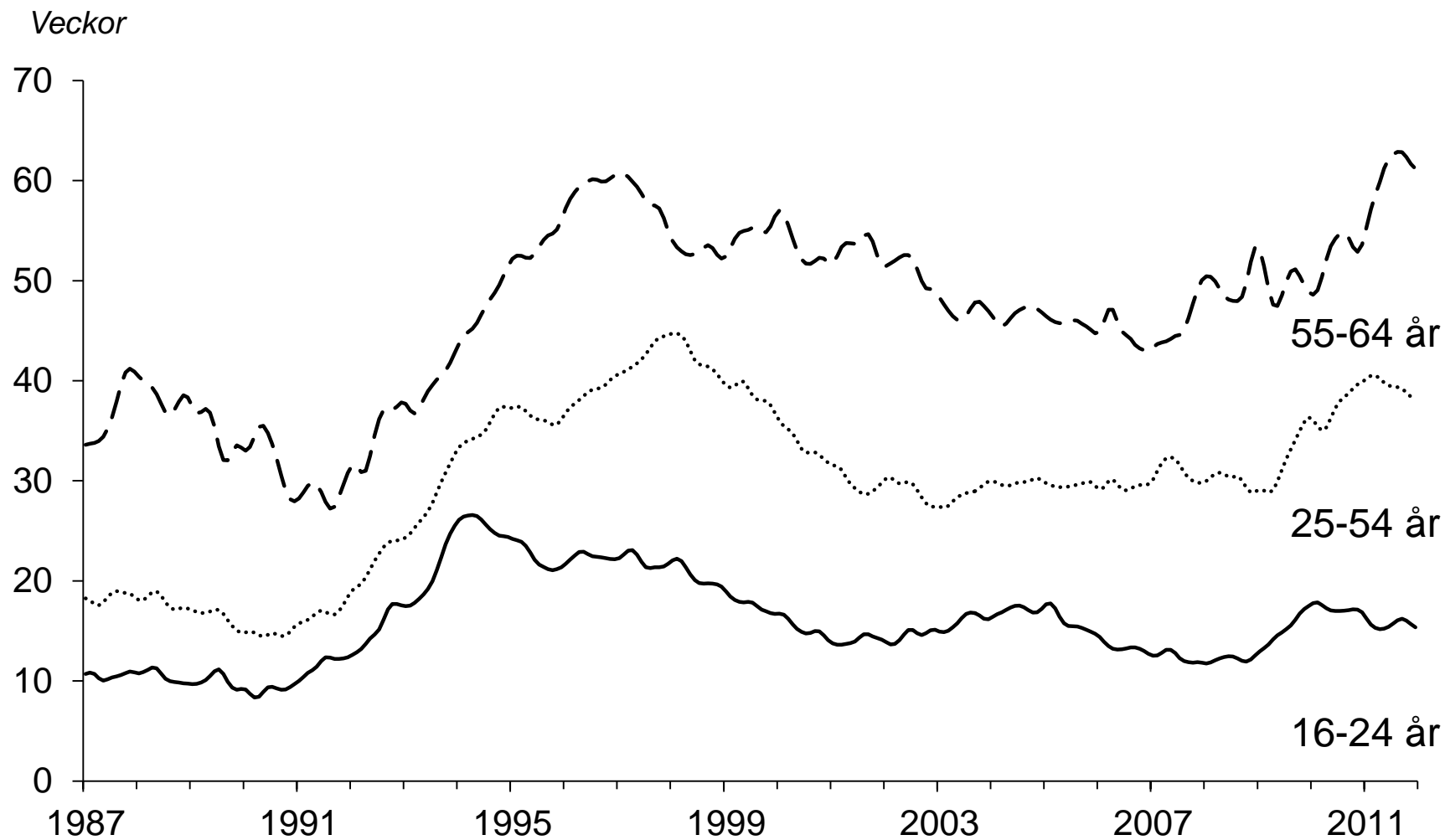
Generationsräkenskaper

- Resultatet av analysen pekar på att de svenska offentliga finansernas långsiktiga hållbarhet är god, i huvudsak tack vare pensionssystemets utformning.
- Pensionssystemet är ekonomiskt stabilt - men är det politiskt stabilt?
- Generationsräkenskaper kan även illustrera hur skatter och offentliga utgifter påverkar fördelningen mellan generationer i ett livscykelperspektiv.
- Stora metodproblem med generationsräkenskaper.

Ungdomsarbetslöshet

- Bilden av ungdomsarbetslösheten bör nyanseras.
 - Unga hittar i allmänhet jobb snabbare än äldre.
 - Långtidsarbetslösheten för unga är låg från ett internationellt perspektiv.
 - Ungdomars möjligheter att finna arbete är mer konjunktur känsliga än äldres.
- Att betrakta unga som en homogen grupp kan leda till ineffektiva insatser.
- Det är viktigt att rikta insatser mot de grupper som har svårt att finna anställning.

Genomsnittlig arbetslöshetstid

Sänkning av restaurangmomsen – dyraste ”reformen” i budgeten för 2012

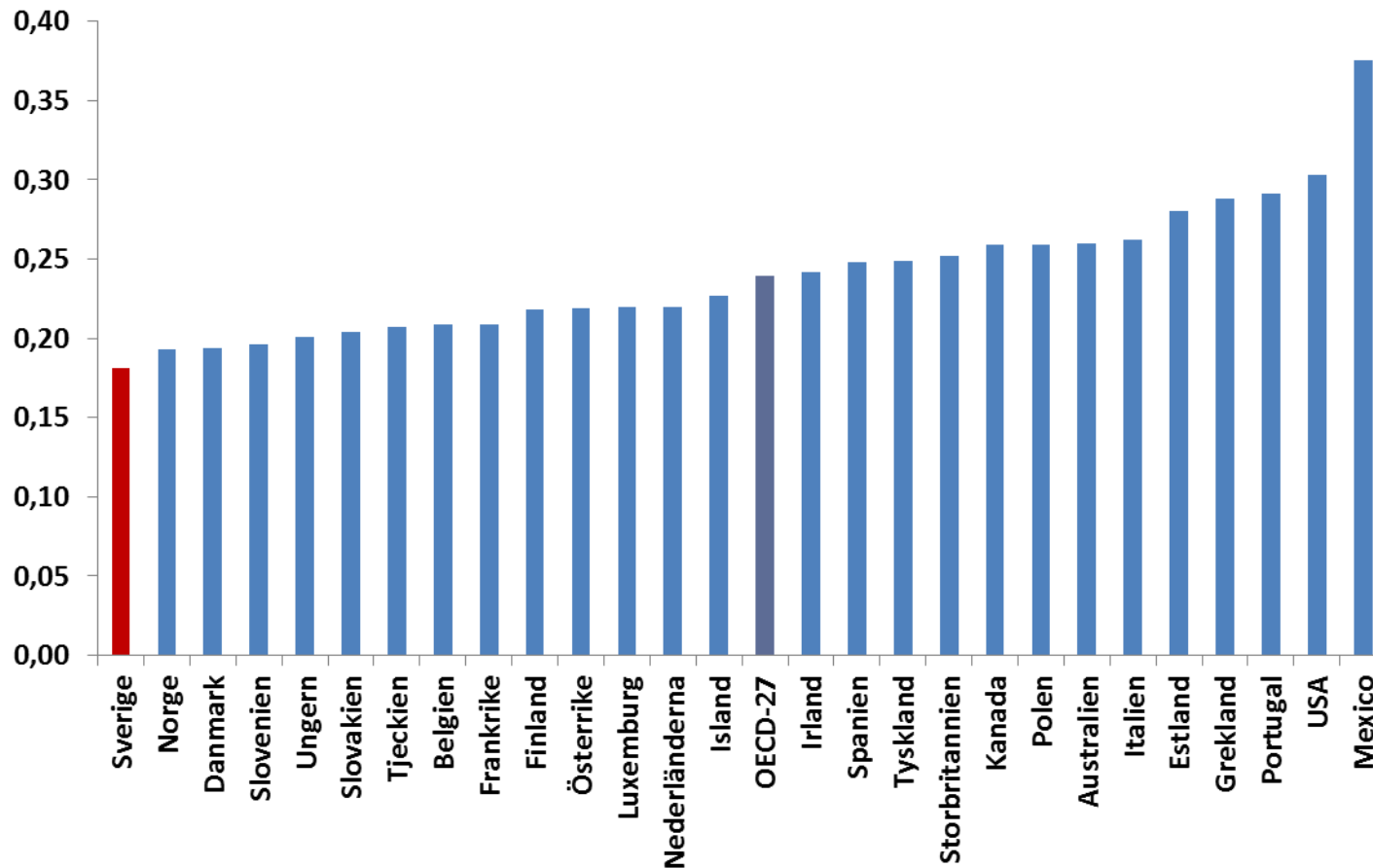
- Vi bedömer att effekterna på arbetslöshet och sysselsättning av reformen är överskattade.
- Sänkt restaurangmoms är ett ineffektivt sätt att minska de administrativa kostnaderna.
- Sänkningen har karaktären av ett branschstöd. Det ökar risken för påtryckningar från andra intressegrupper.
- Konsumtionsskatten urholkas som skattebas om fler branscher gynnas av reducerade skattesatser.
- En enhetlig moms skulle sannolikt ha stora positiva samhällsekonomiska effekter.

Rådets påverkan på regeringens politik?

- Regeringen svarar i höstbudgeten på rådets rapport.
- På vissa områden har vi noterat effekter.
- Svårt att empiriskt uppskatta effekterna av finanspolitiska råd. Hur går kausaliteten?
- Det svenska rådet har etablerat en god trovärdighet. Det backas upp av nästan samtliga politiska partier.
- En ny innovation – tiden får utvisa vilken roll det finanspolitiska rådet kommer att spela.

Rapporten 2013 Finanspolitik och fördelning

Ojämlighet i inkomstfördelningen inklusive offentligt finansierade tjänster (Gini-koefficient)

Källa: OECD, 2011

Det svenska finanspolitiska rådets rapport 2012

Danmarks Nationalbank, København
4 september 2012

Lars Jonung
Finanspolitiska Rådet
Knut Wicksells centrum för finansvetenskap, Ekonomihögskolan,
Lunds universitet